

Guía Docente				
Datos Identificativos				2016/17
Asignatura (*)	Enfermaría da Saúde Mental		Código	661G01015
Titulación	Grao en Enfermaría			
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Segundo	Obrigatoria	6
Idioma	Castelán/Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento				
Coordinación	Carballal Balsa, Consuelo	Correo electrónico	ccarballal@udc.es	
Profesorado	Carballal Balsa, Consuelo Rodríguez San Adrián, Belén	Correo electrónico	ccarballal@udc.es b.rodriguez3@udc.es	
Web	http://ruc.udc.es/dspace/handle/2183/7093			
Descripción xeral	Preténdese capacitar o futuro profesional de enfermaría para que, ao empregar os coñecementos adquiridos, poida observar, identificar e dar resposta ás necesidades emocionais do individuo, da familia e da comunidade, tratando de pór ao seu alcance os instrumentos necesarios que posibiliten o manexo ante as situacións determinadas, para así poder valorar os problemas de enfermaría e planificar os coidados encamiñados a responder ás necesidades, as condutas e os sentimentos do paciente, integrando plenamente a atención na saúde mental.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A59	Coñecer os problemas de saúde mental más relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
B2	Resolver problemas de forma efectiva.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa nun equipo interdisciplinar.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.
B7	Comunicarse de maneira efectiva en un entorno de traballo.
B8	Capacidade de análise e sínteses.
B15	Capacidade para comunicarse con persoas non expertas na materia.
B16	Coñecer e apreciar a diversidade e a multiculturalidade.
B24	Fomentar e aplicar os dereitos fundamentais e a igualdade entre homes e mulleres.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrentarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.
C8	Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.
C10	CB2.- Que os estudiantes saibam aplicar os seus coñecementos a seu traballo ou vocación de unha forma profesional y posúan as competencias que soLEN demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudio.
C11	CB3.- Que os estudiantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudio) para emitir xuízos que inclúan una reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
C12	CB4.- Que os estudiantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado

Resultados da aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias do título		
Describir os principais problemas de saúde mental	A59		
Identificar as necesidades de coidados das persoas con problemas de saúde mental	A59	B3 B7 B8 B15 B16 B24	C7 C8 C10 C11 C12
Planificar coidados de enfermaría para as persoas con problemas de saúde mental	A59	B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B15 B16	C3 C6 C7 C8 C10 C11 C12

Contidos	
Temas	Subtemas
UNIDADE DIDACTICA I: INTRODUCCIÓN Á ENFERMARÍA PSQUIATRICA E DE SAÚDE MENTAL	<p>TEMA 1.- Introducción á enfermaría psiquiátrica.</p> <p>1.1 Concepto de saúde mental</p> <p>1.2 Historia da psiquiatría e da enfermaría psiquiátrica</p> <p>1.3 A saúde mental nos modelos enfermeiros</p> <p>1.4 Definición de enfermaría en saúde mental.</p> <p>TEMA 2.- Rol da enfermeira na saúde mental</p> <p>2.1 Función social da enfermaría na saúde mental</p> <p>2.2 Achegas terapéuticas da enfermaría ao equipo interprofesional.</p> <p>TEMA 3.- Comunicación e relaciones persoais</p> <p>3.1 Esquemas comunicativos</p> <p>3.2 Relación terapéutica: que, como e cando.</p> <p>3.3 Relación terapéutica nos coidados de saúde mental.</p> <p>TEMA 4.- Proceso de atención de enfermaría en saúde mental .</p> <p>4.1 Valoración</p> <p>4.2 Diagnóstico</p> <p>4.3 Planificación/ intervención</p> <p>4.4 Avaliación.</p>

UNIDADE DIDACTICA II: PROCESOS PSICOPATOLOXICOS

- TEMA 5.- Bases conceptuais da psicopatoloxía
clasificación dos diagnósticos.
- 5.1 Enfermidade psiquiátrica e trastorno en psiquiatría
5.2 Bases biolóxicas, psicolóxicas e sociais da psiquiatría
5.3 Principais alteracións dos procesos psicolóxicos
5.4 Sistemas de clasificación dos diagnósticos.
- TEMA 6.- Trastornos psicóticos.
- 6.1 Concepto.
6.2 Manifestacións .
6.3 Plano de coidados.
- TEMA 7.- Trastornos do estado de ánimo.
- 7.1 Concepto
7.2 Manifestacións
7.3 Plano de coidados.
- TEMA 8.- Trastornos por ansiedad.
- 8.1 Concepto
8.2 Manifestacións
8.3 Plano de coidados.
- TEMA 9.- Trastornos somatomorfos e disociativos.
- 9.1 Concepto
9.2 Manifestacións
9.3 Plano de coidados
- TEMA 10.- Trastornos da conduta alimentaria.
- 10.1 Concepto
10.2 Manifestacións
10.3 Plano de coidados.
- TEMA 11.- Trastornos da personalidade
- 11.1 Concepto
11.2 Manifestacións
11.3 Plano de coidados
- TEMA 12.- Trastornos relacionados con substancias psicoactivas.
- 12.1 Concepto
12.2 Clasificación das drogas
12.3 Manifestacións
12.4 Plano de coidados.
- TEMA 13.- Delirium e demencia
- 13.1 Concepto
13.2 Manifestacións clínicas
13.3 Plano de coidados
- TEMA 14.- Trastornos do inicio na infancia, nenez e adolescencia.
- 14.1 Concepto
14.2 Manifestacións

14.3 Plano de coidados

TEMA 15.- Trastornos do soño.

15.1 Concepto

15.2 Manifestacións

15.3 Plano de coidados

UNIDADE DIDACTICA III: ESTRATEGIAS DE INTERVENCIÓN TEMA .	TEMA 16.- Técnicas grupais en enfermaría de saúde mental. 16.1 Grupos de educación para a saúde 16.2 Grupos terapéuticos expresivos e emocións
	TEMA 17.- Estrategias de intervención familiar 17.1 Familia e formas familiares 17.2. A familia como sistema 17.3 Crise e homeostase familiar
	TEMA 18.- Estrategias farmacológicas 18.1 Valoración de efectos secundarios dos psicofármacos 18.2 Tipos de programas de administración de psicofármacos.
	TEMA 19.- Técnicas de intervención en situación de urgencia psiquiátrica 19.1 Concepto de urgencia psiquiátrica 19.2 Evaluación 19.3 Protocolos.
	TEMA 20.- Estrategias de intervención en situaciones de duelo 20.1 Concepto de duelo 20.2 Tipos de duelos 20.3 Proceso de acompañamiento

Planificación				
Metodologías / pruebas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / trabajo autónomo	Horas totais
Discusión dirigida	A59 B3 B4 B6 B7 B16 B24 C10 C11	6	10	16
Sesión magistral	A59 B2 B3 B4 B6	20	30	50
Estudio de casos	A59 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B8 B15 B16 B24 C3 C7 C8 C12	6	18	24
Trabajos tutorados	A59 B2 B3 B5 B7 B8 B15 B16 C3 C7 C8 C11	4	10	14
Prueba de respuesta múltiple	A59 B2 B3 B8	4	22	26
Prácticas de laboratorio	A59 B2 B3 B4 B5 B6 B7 B15 B16	4	0	4
Análisis de fuentes documentales	A59 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B15 B16 B24 C6 C8 C10 C11	4	8	12
Atención personalizada		4	0	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodologías	
Metodologías	Descripción
Discusión dirigida	Actividad en la que después de exponer un tema relacionado con la atención en salud mental se fomentará una discusión desde diferentes posiciones.
Sesión magistral	Actividad en la que la profesora realizará una exposición oral de temas centrales de la asignatura, apoyada en medios audiovisuales.

Estudo de casos	Actividade grupal na que se sitúa aos estudiantes ante un caso o ante una situación real da actividade profesional na que deben ser capaces de analizar os feitos para comprender a situación clínica.
Traballos tutelados	Actividade na que os alumnos/as realizarán un traballo grupal sobre un tema concreto relacionado coa saúde mental que será asignado polo profesor. Este traballo será expuesto na clase ó resto do grupo.
Proba de resposta múltiple	Actividade que consiste nun examen tipo test con respuesta multiple que será realizado ó final do cuatrimestre na que serán evaluados os contidos impartidos durante el curso.
Prácticas de laboratorio	Actividade que permite que os estudiantes aprendan efectivamente a través da realización de actividades de carácter práctico situacions que poden presentarse no ámbito da saude mental
Análise de fontes documentais	Actividade grupal na que se utilizaran películas para a análise de temáticas relevantes para o desenvolvemento da materia coas seguintes actividades específicas: 1-Determinar o momento histórico e contexto 2-Determinar o tema da película 3-Realizar un resumen da situación patolóxica. 4-Describir o rol da enfermeira/o. Describir os obxectivos xerais dos coidados de enfermería. 5-Analizar as experiencias ou respuestas humanas que experimentan os personaxes

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Estudo de casos	A atención personalizada ten como finalidade atender as consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia e orientalo no desenvolvemento das diferentes metodoloxías de aprendizaxe. Farase de forma individualizada, ben de maneira presencial ou a través do correo electrónico.
Traballos tutelados	

Avaliación

Metodoloxías	Competencias	Descripción	Cualificación
Proba de resposta múltiple	A59 B2 B3 B8	Proba escrita coincidindo coa data oficial do examen da materia. A proba constará de preguntas tipo test relacionadas cos contidos teóricos, o estudio de casos, a analise de fontes documentais, a discusión dirixida e os traballos tutelados. As respuestas incorrectas puntuarán negativo na avaliación (de cada resposta incorrecta réstase unha resposta correcta). Puntuará sobre un mínimo de 0 y un maximo de 10.	60
Traballos tutelados	A59 B2 B3 B5 B7 B8 B15 B16 C3 C7 C8 C11	A realización do traballo tutelado será obligatoria. A evaluación farase tendo en conta, fundamentalmente, a capacidade de síntesis, identificación de problemas (dx de enfermería, complicacións potenciais), selección de intervencións de enfermería (NIC) e o seu razoamento. Puntuará sobre un mínimo de 0 e un máximo de 10	40

Observacións avaliación

A aplicación das porcentaxes na avaliación final para a superación da materia quedara suxeita as seguintes condicions:

Será necesario obter unha calificación mínima de 5 na proba de resposta múltiple e un mínimo de 5 no traballo tutelado.

Segunda oportunidade: Gárdarase a nota da parte superada (traballo tutelado ou proba de resposta múltiple) e deberá repetir a parte non superada (traballo tutelado ou proba de resposta múltiple)

Adianto de oportunidade: proba de resposta múltiple o 100% da calificación.

Estudiantes con matrícula parcial: os criterios de avaliação serán os mesmos que os estudiantes a tempo completo.

Fontes de información

Bibliografía básica	<ul style="list-style-type: none"> - http://www.psiquiatria24x7.com () . . - http://www.psiquiatria.com/ () . . - Siso saúde. () . . - http://www.index-f.com/presencia/revista.php () . . - Cultura de los Cuidados () . . - http://www.anesm.net/ () . . - Index de Enfermería () . . - http://www.psiquiatria24x7.com () . . - http://www.septg.org/ () . . - LORENZO, P; LADERO, J.M.; LEZA, J.C; LIZASOAIN,I (2001). Drogodependencias (Farmacología, Patología, Psicología, Legislación) . Ed. Interamericana. Madrid - NUÑEZ ,T e LOSCERTALES, F. (1996). El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos . EUB SL. Barcelona - RIGOL CUADRA, A. (2001.). Enfermería de salud mental y psiquiátrica . Masson D.L. Barcelona - FORNES VIVES, J; CARBALLAL BALSA, Mª C. (2001). Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica. Guía práctica de valoración y Estrategias de intervención. . Ed. Médica Panamericana. Madrid; - FORNES VIVES, (2005.). Enfermería de Salud Mental y Psiquiatría. Planes de cuidados.. Ed. Panamericana. Madrid - MEJIAS LIZANCOS , F; SERRANO PARRA, M^aD; (coordinadores (2000). Enfermería en Psiquiatría y Salud Mental. Enfermería s-21 . Ediciones DAE. Madrid ?Valencia; - NOVEL MARTÍ, G; LLUCH CANUT, M^aT; MIGUEL LÓPEZ DE VERGARA, M^aD (2000). Enfermería Psicosocial y Salud Mental . Ed. Masson, Barcelona - MANUAL DE DROGODEPENDENCIAS PARA ENFERMERÍA (2002). Gabriel Rubio Valladolid; Mario Martínez Ruiz . Editorial Díaz de Santos, SA - Francisco Megías-Lizancos, José Luis Molino Contreras, Germán Pacheco Borrella (2005). Guía de intervención rápida de enfermería en psiquiatría y salud mental . Madrid Valencia: Difusión Adelantas de Enfermería - FORNES VIVES, J; GOMEZ SALGADO, J. (2007.). Psicopatología, diagnosis y terapéutica psiquiátrica . Enfo Ediciones. Mad - CIBANAL JUAN, L.; ARCE SÁNCHEZ, M^aC; CARBALLAL BALSA, M^aC (2010). TECNICAS DE COMUNICACION Y RELACION DE AYUDA EN CIENCIAS DE LA SA LUD (+ DVD) (2^a ED). S.A. ELSEVIER ESPAÑA - Herdman, T. Heather, (2013). NANDA Internacional : diagnósticos enfermeros : definiciones y clasificación : 2012-2014 . Elsevier, [2013] - Bulechek, Gloria M (2009). Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC) . Elsevier, [2009]. - (2014). Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales : DSM-5. Buenos Aires : Panamericana, [2014]
Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none"> - PUNSET, E. (2008). Brújula para navegantes emocionales . Ed. Aguilar. Madrid - Ventosa Esquinaldo, Francisco (2000). CUIDADOS PSIQUIÁTRICOS DE ENFERMERÍA EN ESPAÑA: (SIGLOS XV AL XX): Una aproximación histórica . ISBN: 9788479784355 - Ortiz de Zarate, A. / Alonso Durana, I. / Ubis González, A. / Ruiz de Azúa Velasco, M.ª A. (: 2010). GUÍAS DE CIUDADOS DE ENFERMERÍA EN SALUD MENTAL VOL.1. Patología dual ..A. ELSEVIER ESPAÑA - SILES GONZALEZ, J. (1999). Historia de la Enfermería . Aguacalera. Alicante - : Vivien K. Burt - Victoria C. Hendrick (2007). MANUAL CLÍNICO DE SALUD MENTAL DE LA MUJER . ISBN: 978849751152 - () . .

Recomendaciones

Materias que se recomienda tener cursado previamente

Psicoloxía/661G01003

Fundamentos da Enfermaría/661G01007

Ética profesional, marco legal e filosofía do coidado/661G01016

Fisioloxía/661G01105

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Farmacoterapia/661G01024

Materias que continúan o temario

Fisioloxía/661G01105

Observacións

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías